

1747 - ISSN - 2015 - 620x - 8€

ANEM OCCITANS !

Informacion & Reflexion

N°177 - Prima - Estiu de 2026

Ardecha,
tèrra occitana

Las associacions occitanas
d'Ardecha

Istòria - Cultura
Publicacions

Amassada Generala 2026
de l'Institut d'Estudis
Occitans - Juèsa (07)
8 - 9 e 10 de mai de 2026

La revista de l'IEO

SOMARI

Editorial p. 3

- *L'Institut d'Estudis Occitans, 80 ans e après ?*
per Patrici Pojada

Programa de l'Amassada Generala de Juèsa p. 4

Dorsièr : Ardecha, tèrra occitana p. 5

- *La diversitat daus parlars de l'ancian Vivarés*
per Bernard Salques
- *La Faraga*
per Francis Terme
- *Julh Froment, autor occitan*
- *Parlarem en Vivarés*
per Gerard Betton
- *Ensenhar l'occitan dins las escòlas d'Ardecha*
per Joan Pau Maruèjols

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

Sèti social: 11 carrièra Malcosinat
31 000 Tolosa
Adreça postala

IEO-IDECO

1 carrièra dels Ancians Combatents
(rue des Anciens Combattants)
ZA Plaine Saint-Martin
81700 PUÈGLAURENÇ-PUYLAURENS
09 65 29 60 75
coordination.ieofederal@gmail.com
secretariat@ieo-oc.org

Los tèxtes publicats dins aqueste numèro d'*Anem occitans !* son de la sola responsabilitat de lor autor e lor contengut engatja pas l'Institut d'Estudis Occitans.

Una correccion *a minima* es estada facha per lo comitat editorial.

Las causidas lingüisticas e graficas dels autors son estadas servadas dins la mesura que remeton pas en causas las nòrmas en vigor.

- *Marie Mourier, escrivana e chantairitz*
per Marc Noalha
- *Marc Noalha, chanteira ardechés*
per Eliana Tourtet

Istòria-Cultura-Publicacions p.16

- *La fe après la lenga*
per Emilien Sallard
- *Entrevista de Joan Massip, traductor del Prince de Maquiavèl*
- *2026, annada internacionala dau pastoralisme*
per Jan Mari Caunet
- *Cosina : peitrina d'oelha farcida*
- *La Rota, itinerari d'amontanhatge*
per Eliana Tourtet

Esmaliciada p.22

Cronica de Micheu Chapduelh

Seccions de l'IEO p.23

Darrièras publicacions de l'IEO-IDECO p.24

Anem Occitans ! Magazine d'information et de reflexion de l'Institut d'Estudis Occitans-IEO, association créée en 1945, reconnue d'utilité publique depuis 1949 - 11, rue Malcosinat 31000 Toulouse-Director de publicacion: Patrici Pojada - Cap redactritz: Eliana Tourtet - Comitè editorial: Patrici Pojada, Eliana Tourtet, Eric Fraj, Daidièr Mir - An collaborat a aqueste n°: Patrici Pojada, David Ferré, Daidièr Mir, Bernard Salques, Francis Terme, Joan Pau Maruèjols, Gerard Leinaud, Gerard Betton, Marc Noalha, Eliana Tourtet, Emilien Sallard, Eric Fraj, Jan Mari Caunet, Micheu Chapduelh, Josiana Martí Daunis - Crèdit fotografic: Eliana Tourtet, Daidièr Mir, Francis Terme, Teiric Hors, Joan Pau Maruèjols, Gerard Betton, Marc Noalha, Joan Mari Caunet - Grafisme: IEO OPM - Estampaire: Imprimerie Decombat, 25 rue Georges Charpak-B.P. 49-63118 Cébazat. Dépôt légal: mai-juin 2026 - ISSN 2105-620x - Data de publicacion mai de 2026.

Editorial

L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS, 80 ANS, E APRÈS?

Un an fa, pareissiá lo numèro 176 d'*Anem occitans!*, a l'escasença de l'Amassada generala de Bordèu. Ara, ne recebètz lo numèro 177 que pòt èsser considerat coma un numèro especial non solament ligat a la tenguda de l'AG de l'IEO en Juèsa mas tanben que son contengut met a l'onor e fa descobrir un parçan a partir del trabalh que s'i fa per l'occitan.

Me plai de salutar dins aqueste primièr editorial que signi coma president de l'IEO e director de la publicacion, lo trabalh del comitat editorial qu'Eliana Tourtet n'ès la cavilha mèstra, lo de tota la còla del monde de Vivarés e de la seccion d'Ardecha de l'IEO coma tanben lo dels cronicaires qu'an acceptat de participar a l'aventura d'un novèl numèro de la revista. Que ne sián totes mercejat.

Far una revista, s'ò cal pas amagar, es pas un pichòt afar mens encara dins la situacion intèrna e extèrna de l'occitan e la de l'IEO que los trabucs de totes menas nos mancan pas. Dempuèi un an que s'elegiguèt un novèl CA, lo burèu que ne sortiguèt ensaja de menar a bon pro un fum de projèctes per tornar far de l'IEO un actor important de l'occitanisme e de la vida culturala. Las causas son pas ges simplas e estalviam pas ni pena, ni temps, ni energia. Es pas, ara, lo moment de tornar sus tot aquò que, gràcias a la publicacion mesadièra dels *Ressons de l'IEO e d'endacòm mai* ne sètz totes e totes informats gaireben en temps real. Retengam, entre d'autres, que l'IEO es tornat al Congrès Permanent de la Lengua Occitana per n'exercir la vicepresidènciá que, estatuàriament, li reveniá e a integrat las comissions de trabalh de l'Ofici Public de la Lengua Occitana. Tanben, una convencion es a mand d'èsser signada, al mes de julhet que ven, amb l'Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana per aviar de collaboracions futuras... Serà un eveniment màger dels meses que venon. Tantas causas que tornan a l'IEO son ròtle, quitament que li donan una plaça novèla. La poder tenir serà exigent, mas es ben lo desir d'exigéncia que nos menèt a acceptar d'assumir nòstres cargues al cap de nòstre Institut e es lo meteís desir que nos acompanyarà se las sòcias e los sòcis nos sostenon pro per continuar.

Ara per ara, es l'Amassada generala de Juèsa que se debanarà los 8, 9 e 10 de mai de 2026 que nos ocupa. Grandmercegi la seccion d'Ardecha de l'IEO e lo cercle de Juèsa, l'Agaram, d'aver acceptat immediatament e amb un estrambòrd que fa gaug de recebre e d'organizar l'AG. Per ieu, es un dever de metre en valor las accions feitas, sus lo terren, cada jorn, per las seccions e sòcis de l'IEO. Tenir nòstre AG en Juèsa, al sud de Vivarés, vòl dire metre a l'onor, fa conèisser e valorizar un trabalh de longa que, sens el, ren existiriá pas. Es la fòrça de l'IEO de poder comptar sus un malhum qu'avèm l'obligacion de sostenir sens relambi.

Mas, l'AG de Juèsa serà egalament lo moment de far lo balanç de 2025 e explorar las perspectives avenidiras. D'efièit, nos caldrà pausar la question de çò qu'una vièlha institucion de l'occitanisme de mai de 80 ans pòt menar per las annadas que venon dins un contèxte radicalament diferent del de sa creacion en 1945 mas tanben pro cambiat rapòrt a 20 o 25 ans en rèire. Es una granda question e me pensi qu'es important de pensar l'IEO per los 20 ans que venon. La question màger es de saber coma transmetre e socializar una lenga, la nòstra, dins una societat qu'a tot fait per la fòrabandir e amb de monde que l'an pas o plan pauc ausida. Per o dire autrament, coma far per que los joves la vòlgan parlar e coma far per que la lenga siá promoguda oficialament al delà de causòtas simbolicas. Coma ja o escriguèri, la parlar e la transmetre es un dever nòstre, valent a dire far çò qu'avèm a far e èsser exemplars individualament. Mas, tanben, es a suscitar d'autres "vocacions" e a quichar per la presa en compte de nòstra lenga per las institucions que nos cal trabalhar collectivament, sens daissar de caire, segur, la responsabilitat individuala qu'avèm: las doas causas van cotria. O vesèm, l'òbra manca pas sus lo taulièr; que cadun-a faga la part que lo pertòca e, mai serem nombroses, mai ne farem.

Patrici Pojada
President de l'Institut d'Estudis Occitans

Amassada generala

PROGRAMA DE LAS JORNADAS D'AMASSADA GENERALA DE L'IEO

8, 9 e 10 de mai de 2026 en JUÈSA (07) - Sala comunala de la Grand Fònt

DIVENDRES 8 DE MAI DE 2026

- **11 h 00 : Acuèlh dels primièrs arribants; inscripcion a l'AG (poders, etc.)**
Installacion dels taulièrs per lo "Fòrum del libre occitan e de las associacions" que durarà tota la dimenjada
- **12 h 00 : Manjadreit ofèrt per la seccion vivaresa de l'IEO Ardecha (sus inscripcions)**
- **14 h 30 : Mot de benvenguda e introduccion** per las jornadas del President federal de l'IEO, del President regional de l'IEO, dels Presidents de l'Agaram e de l'IEO Ardecha.
Intervencions de las associacions occitanas ardechesas presentas: l'Agaram, la Faraça, Parlarem en Vivarés, La Ragaissa, Lo Soledre, Randamont, Los Raiòls, ...
- **15 h 30 : "Ardecha, tèrra occitana", seria de conferéncias cortas.**
  - Ensenhament de l'occitan en Ardecha bassa, per Joan Pau Maruèjols
  - La Faraça: una associacion occitana istorica en Ardecha, per Francis Terme
  - La diversitat daus parlars de l'ancian Vivarés per Bernard Salques
- **16 h 30-17 h 00 : Pausa**
- **17 h 00 : Conferéncia : l'Istòria de l'IEO** per Felip Martèl, professor de las universitats emerit de l'Universitat de Montpelhièr-Paul Valery
- **18 h 30 : Tasta de vins del caire de Juèsa,** evocacion del vitatge Chatus entre Ardecha e Val Cluson
- **19 h 30 : Sopar liure o al restaurant Lou Grillou** a Rosièiras (21 € sus inscripcions)
- **21 h 00 : Concèrt-balèti amb lo grop Cabr'e Can** a la sala de las fèstas de Rosièiras (a gratis per los participants a l'AG)

DISSABTE 9 DE MAI DE 2026

- **9 h 00-11 h 00 : Visita de Juèsa en occitan** amb Gerard Leinaud de l'Agaram e visita del Musèu Castanea
- **11 h 00 : Conferéncia de premsa al Castèl de Juèsa.**
- **12 h 00 : Inauguracion oficiala**
Manjadreit ofèrt per la seccion vivaresa de l'IEO Ardecha (sus inscripcions)
- **14 h 30 : Amassada generala - exercici 2025** (primièra part)
- **19 h 30 : Sopar liure o al restaurant Lou Grillou** a Rosièiras (21 € sus inscripcions)
- **21 h 00 : Teatre a la sala de la Grand Fònt:** *A la sandat de las tetinas* per la companhiá Latitud (a gratis per los participants a AG)

DIMENGE 10 DE MAI DE 2026

- **9 h 00 : Seguida e fin de l'Amassada Generala**
- **13 h 00 : Dinnar liure o al restaurant Lou Grillou** a Rosièiras (29 € sus inscripcions)
- **15 h 00 : Passejada literària** dins las piadas de l'escrivan Julh Froment.
Vesita de quauques endreits simbolic del país e de l'escritura de l'autor.
Depart en veitura de Rosièiras.
- **Fin de la passejada a 17 h 00.**

Entresenhas, reservacions, contacte:

coordinacion.ieofederal@gmail.com / secretariat@ieo-oc.org

Ardecha, tèrra occitana

DE BRICA E DE BRÒCA: LA DIVERSITAT DAUS PARLARS DE L'ANCIAN VIVARÉS

Es malaisat de presentar la lenga occitana parlada dinc lo relarg de çò qu'es costumièr de considerar que lo departament actual correspondriá a pauc près a l'ancien Vivarés tan las diferéncias dialectalas son fòrtas per un caire sobretot marcat per una geografia montanhosa, desseparada entre vaus que còlan dempuèi los monts nauts delh costat delh Mesenc entrò lo Ròse. Se sap que Lèira ten sa fònt per se n'anar de l'autre latz de las montanhas e aquela desseparacion demòra pasmens una rara mai simbolica que lingüistica.

S'agís aquí de mostrar sobretot lo biais que las diferentas partidas delh departament se demarcan entre los caires mai alh sud, daus Vans alh Borg Sant Andeòu, dusca alh nòrd d'Anonai que las raras entre

occitan e arpitan lai son pas tan precisas. Rampelam sobretot que lo nom de nòstra lenga es estat determinat per l'afirmacion latina *hoc [est]* (aquò [es]), mentre que lo francés a apondut lo pronom personau per dire la mema causa *hoc ille (cela il [est])*, qu'an evoluit per l'occitan en *òc e* per lo francés en *oui*. Aquela distincion sembla fundamentala estant que l'usatge delh pronom personau demòra un criteri important entre las doas lengas que son occitan e arpitan; l'arpitan se situa alara coma lenga intermediària entre occitan e francés.

Òm dèu pasmens s'interrojar sobre las rasons que son a l'origina d'aquelas diferéncias, e lo lingüista Pierre Nauton, dinc son trabalh sobre l'*Atlas linguistique du Massif Central* (1957-1963) aiá adèja pensat que lo fons cultural gallés permetiá d'explicar en partida las evolucions dialectalas mai fòrtas que se rencontran dinc lo departament. De segur, se pòt trobar d'unas correspondéncias entre las reparticions de las societats gallesas e lo biais que la lenga occitana s'es formada a partir delh latin. Mas las formas daus dialèctes gallés demòran pas pro coneissegudas per comprène melhs lo passatge delh gallés vèrs lo galloromanic puèi vèrs la formacion daus dialèctes de l'occitan.

Chau rampelar coma son constituïdas las societats gallesas quand Cesar achaba la conquista romana: alh sud d'una ribèira que se sona pas encara Ardescha se tròban los Arecomiques, presents larjament emb Nimes coma capitala; a l'oèst daus Vans son los Gabales; alh nord-oèst los Velaves; de l'autre latz delh Ròse, los Voconces, puèi los Segovelones, e encara mai alh nòrd, los Alobròges, larjament installats entre Ròse e Aups emb los Segusiaves. Per çò que concerna lo Vivarés, son los Elvians instalats entre Chassezac, Ardescha e Eirieu que son los reires daus Ardeschés de duèi.

Aquela dispersion de societats, conneissegudas sobretot per las mencions anticas, baila sobretot un imatge de la reparticion lingüistica sans apondre d'explicacion vertadièira. Mas lo constat de las grandas linhas de la dialectalizacion que serà puèi presentat sembla mostrar lo liam d'una possibla dialectalizacion gallesa que se seriá prolonjada alh passatge delh galloromanic puèi de l'occitan.

Lo prumièr grand signe que marca lo passatge entre sud-occitan e nòrd-occitan es la marca de la palatalizacion ca/cha (castanhièr/chastanhièr, per exemple). L'isoglòssa en Ardescha part en dessús de la confluéncia d'Ardescha emb lo Ròse, e sèg la ribèira entrò Valon (*Vallon Pont d'Arc*). Aquí la palatalizacion contunha vèrs lo sud en direccion de Vanhàs (*Vagnas*) ont se tròba una bòrna miliària romana. La toponimia aduè una indicacion interessanta, que podem rencontrer lo toponim brujas davant Vanhàs, que deven brugàs après Vanhàs en direccion de Barjac. Aquí, a l'oèst aquela isoglòssa contunha sobre lo gras que domina la ribèira Cesa en direccion de las Crusèiras (*Saint-Sauveur, Saint-André de Cruzières*).

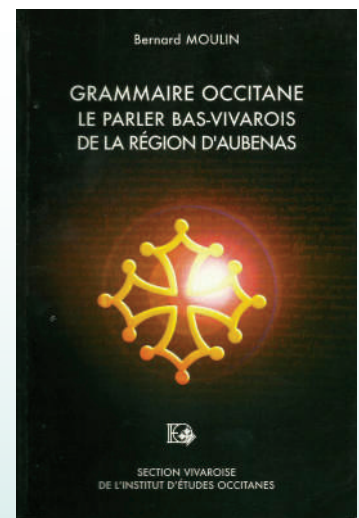
Tot lo demai de l'espaci lingüistic respècta aquela palatalizacion e, concernant lo domèni francés, chau esperar los dialèctes delh nòrd per retrobar las formas mai pròchas que coneissiá lo latin (*le qu'min* en picard [lo camin/lo chamin]).

Una altra marca importanta de distincion dialectala, notada per P. Nauton, es la chasuda delh "d" intervocalic, qu'es una marca non distinctiva entre lenga d'òc e arpitan. L'isoglòssa, aquí, part de Velai en dessús delh Puèi per contunhar en direccion delh Mezenc e sèg la cresta que passa per la Montanha, lo Jarbièr (*Gerbier des Joncs*) e contunha entrò lo Còl de l'Escrinet e passa sos lo Coiron per rejónher la direccion delh Ròse vèrs Meissa.

Quauques exemples mòstran la realizacion d'aquela chasuda: la prada deven la praa, e lo fenomèn estructura aitanben los participis passats per lo feminin. Autre exemple, la bugada (sud-occitan) deven la bujada en dessós de la linha d'isoglòssa, e la bujaa, puèi la buaa dinc la zòna nòrd pròcha de l'arpitan, e òm pòt reconéisser lo francés "buée" dins l'evolucion delh tèrme.

Chaudriá apondre quauques fenomèns que mòstran qu'aquel departament finalament, en pauc de distàncias, conèis diferentas formas qu'an pogut, d'unes còps, afortir lo sentiment d'iperlocalizacion. Lo quadre d'aquel article permet pas de multiplicar los exemples, mas es possible de se referar, per mai precisar aquela presentacion corteta, a la *Grammaire occitane. Le parler bas-vivarois de la région d'Aubenas*, delh regretat Bernat Molin, pairesseiguda en 2006, publicada per la *Section vivaroise de l'Institut d'Etudes Occitanes*.

Bernard Salques

JULH FROMENT

Un prèire ardechés fier de sa lenga

Julh Froment èra naissegut lo 22 de janvièr de 1918. Après l'escòla dinc son vilatge dels Assions, puèi a Laurac, intrèt al Pichòt Seminari d'Aubenàs. Contunhèt sos estudis al Grand Seminari de Viviers, e li bailèron la messa per Chalendas en 1944. Passat los estudis de teologia, montèt a Lion per i prene una licéncia de letras.

Fuguèt nomenat professor a Anonai per començar, puèi en Aubenàs al Pichòt Seminari onte demorèt 18 ans. En 1966, devenguèt director dels estudis al licèu que pòrta ara son nom. Moriguèt lo 26 d'avost en 1977, a l'atge de 59 ans, après una corta malautiá.

Julh Froment èra un òme que marquèt totes los qu'aguèron l'ocasion de se sarrar d'el: sos vesins que l'apelavan amistosament "Julon" quand los ajudava a vendimiar o per la tuada del pòrc e que parlava patoès end eles, sos escolans per son erudicion mas tanben per son biais d'ensenhar, sos collègas professors, sos amics, los curats de l'entorn que ne'n parlavan totjorn end una admiracion mesclada de respècte.

Julh Froment èra un òme cultivat. Sabiá lo grèc ancian e lo latin, l'italian e sa lenga mairala l'occitan, mièlhs que dingús. Mas èra tanben un òme de la tèrra, qu'aviá besonh de son terraire, de sos Gras² per eschampar lo rèsta de sa vigor. Quand li propausèron un pòst de professor a l'Universitat de Lion, lo refusèt. A un amic que s'estonava de la causa, ço li faguèt: "*Mas se mònti a Lion, quau es que vendrà recurar mos olivièrs?*"

De tot temps, mai en èstre jove, aviá agut lo gost e lo biais per escriure. Quand li passèt per

l'idèia de farjar quauques poèmas, o de far reviuire quauques personatges dels Assions, o faguèt naturalment dins lor lenga: l'occitan.

De l'òbra de Julh Froment, avem tirat doas linhas per ajustar sobre lo medalhon de la stèla en sa memòria plantada davant lo Centre d'acuelh dels Vans: "*De ma vida de ieu, que restarà dins la charn del monde ?...*"

LA FARAÇA

Grop occitan del país dels Vans

Lo Grop Occitan La Faraça¹ naissegut en 1968 ende de velhadas onte se parlava nòstra lenga, se contava d'istorietas del caire, s'escotava o se legissiá quauques passatges d'òbras escrichas en lenga d'òc. Sans Julh Froment, que venguèt coifar la causa, tot aquò sariá pas anat ben luènh.

Entrò sa disparicion en 1977, Julh Froment animèt de velhadas mesadièiras onte se recaçava un fum de mots, expressions e biais de faire que permeteguèron la parucion en 1991 del libre *En Cò Nòstre* fòrça presat e ara agotat mas qu'envisagem de tornar estampar.

En 1972, la Faraça creèt un jornalet eponim que pareis totjorn a l'ora d'ara ende mai de 150 abonats.

En 1980, la Faraça faguèt paréisser l'òbra escricha de Julh Froment sota lo titol d'*Aigafòrt*. Una còla d'occitanistas travaïha a la revirada en francés e benlèu en anglés d'aquel libre.

Pendent 58 ans, la Faraça organizèt de viatges dinc l'Occitania tota, faguèt venir de musiciens, de chantaires (Nadau, la Talvèra entr'autres); en mai dels libres *Aigafòrt* e *En Cò Nòstre* produisiguèt de CD de chants, istòrias, poèmas e de DVD de las pèças jogadas per sa còla de teatre.

La Faraça ven de se renovar ende de monde mai joves, afeccionats e africs, per far bien de causas per nòstra lenga.

Francis TERME

1- Flambeau

2- Terrains calcaires

Aquela frasa, posada dins un poèma que s'entitola “ L'agachon ”, incarna tota l'umilitat, la modestia, lo dobte tanben que lo caracterizavan. Coneissem aquí lo pauc de cas que fasiá de sas qualitats umanas, de son ròtle de prèire, d'ensenhaire, d'animator, d'escrivan. Mas lo Julon èra coma aquò: totjorn paur de se botar als avans, paur de vos destorbar, de ne'n dire tròp, la vergonha de ne'n saupre mai que vos, e sobretot lo respècte de l'autre.

Dels omenatges postums renduts a Julh Froment, avem chausit una frasa que definís meravilhosament aquel òme: “*Sans jamai t'abaissar, ta fiertat naturala emmantelada d'una deliciosa modestia, sabias nos far montar a ton nivèl e aitanlèu nos sentiám pus parièrs*” (frasa revirada del francés).

Francis TERME

CAPITÈL

Busca d'aici, ploma d'ailai,
E çò que rauba a l'argelàs
L'aucèl pausa son nís dins lo verd de la vida...
Mas l'omenet per son nisau
Aurà la peïra nusa e dura
Coma son còr, coma sa man.

Lo paire aboire amont fronzís sa cara bluia
Per acaptar la pèca de ta pèl
Cògol cobès destermenat del cèl
Quilharàs pas la torre de Babel
Mai bastiràs lo capitèl.

La lausa esquicharà nòstres òsses deman...
Fasèm ne un cèl, un cèl sans ussas,
Per lo pauràs qu'aiçaval se palussa,
Fasèm ne un cèl, un cabucèl,
Per çò qu'avèm que bulh dins l'ola escura.

E l'uòu l'amatarem dins l'aus de la caireda,
Lo rainalh de la nuèch sauprà pas que pempís.
Se sèm fachs per la mòrt avèm nòstre susari...
Mas benlèu petarà la clòca que nos barra
Lo vam devèrs lo solelh.

Julh Froment
Aigafòrt - IEO A tots 56 (1985).

PARLAREM EN VIVARÉS (1988...)

En 2028, los quaranta ans van sonar per l'associacion *Parlarem en Vivarés*.

Las originas

Brolhaa en 1988, l'associacion èra un ramelet d'una emission de ràdio qu'espeliguèt en 1982 après la liberacion de las ondas radiofonicas.

7 de setembre 1982 promèira emission de ràdio sus Radio-Vivarais d'ès Anonai

21 de setembre 1988 declaracion au J.O. de l'associacion *Parlarem en Vivarés*.

Lo temps de la ràdio

De 1982 a 1988, a pauc près 250 emissions de ràdio en fait comunicar en lenga nòstra de monde daus environs d'Anonai. Lo telefòne chaufa dau temps de l'emission, e mai dins la setmana... Existavan pas encara lo telefonet, la fòto numerica, la comunicacion electronica, gis de mail, encara mens de rets sociaus. Pasmens lo monde se coneissián per las ondas e a la votz, se parlavan de vilatge a vilatge per la ràdio.

Tot aquò per dire qu'èran contents, susprés de fes, de se rencontrar, de se veire, coma per la promèira A.G. de Parlarem lo 20 de novembre 1988 au collègi de La Lombardièra d'Anonai.

Cette association a pour but la Défense, la Connaissance et la Promotion de la langue et de la culture occitane, qu'es ce que dison los estatuts.

Puei la ràdio contunhèt son chamin josca 1995. Qu'èra franc comòde, *Parlarem* poviá bailar d'informacions amai faire tota la publicitat sus ce qu'organisa, publiava e doncas vendiá.

Los promèirs temps de Parlarem, la revua *Lo Grinhon*.

Dejà, dau temps de la ràdio aviam sostengut l'abat Joannès Dufaud que trabalhava sus lo lexic. *L'occitan Nord-Vivarais. Région de La Louvesc*, dictionari occitan-francés, pareisseguèt en 1986. Un pauc davans, Marc Noalha, brave chanteire en òc d'aicí aviá mai sortit son disc, un grand 30 cm, coma disiam a l'èpòca, qu'èra en 84 o 85. La ràdio li faguèt una brava publicitat.

La promèira realizacion importanta de l'associacion fuguèt la creacion d'un bulletin interne *Lo Grinhon*, après l'orau sus las ondas voliam mostrar que nòstra lenga s'escrit. Lo numèro 1 sortiguèt en feurèir de 1989. Lo bulletin, d'assurat èra un liam entre nosautres, i aguèt mai d'articles, de contes, de collectage e las chançons de Joannès Dufaud. Nòstra modèsta revua a publicat son numèro 126 per Chalendas de 2025.

De publicacions encara

- 1990 Casseta n°1, collectatges de la ràdio, *Ieu, savo una chançon*, en collaboracion daube lo CMTRA de Lion (*Centre de las musicas tradicionalas en Ròse-Aups*)
- 1991 Edicion de *La Pèira d'Asard* de Jean-Claude Forêt, daube l'IEO Federau e l'Ostal del Libre
- 1992-93 Segonda cassetta de collectatge (N°5 Atlas sonore Rhône-Alpes) daube lo CMTRA
- 1994 junh. Casseta de creacion de Marc Noalha.
- 1994 julhet. Reedicion: *Folklore d'Ardèche, contes, anecdotes et fariboles* de Paul Paya, daube las edicions de la Bouquinerie.
- 1997 Reedicion en CD de la 1a cassetta n°1, *Ieu savo una chançon*

En meme temps l'associacion viu, pròche de la populacion daube d'animacions dins los vilatges: una esquipa motivaa, conta, chanta, joa la musica e anima de velhaas.

Tots los ans es prepausaa una sortiá de la jorna, daube un biais occitan, sus de sitis e de temas occitans: Monastier sous Gazeille/St Chafre (lo chiaire), St-Julien Chaptueil (lo trobador Pons de Chaptueil), los Vans (La Faraça), Valreas (daube l'I.E.O. droma), Die (Han Schook e lo Pitron), Arles (musée Arlatenc, F. Mistral), Sérignan dau Comtat, (l'Herma, lo jardin de J.H.Fabre, lo savent, escrivan occitan, felibre)...e d'autres encara coma la manada en Provença...

Ai pas parlat encara de Marie Mourier, qu'un jorn nos venguèt veire a la ràdio. Femna modèsta, que veniá de prene la retiraa, e que nos galèt daube de chançons tradicionalas que ne'n coneissiá fòrça. Puei escriguèt de chançons, de poèmas, sus sa viá, sus la viá dau monde de la campanha. Daube lo diccionari, tot nòve, de Joannès Dufaud s'èra botaa a l'escritura, contes, sovenirs... Lo *Grinhon* ne'n profitèt e a cha pauc publièt sos textes.

En 2007, promèira edicion, version occitana de *Quand èro petiotona* de Marie Mourier.

2017, edicion bilingua, traduccion e edicion *Parlarem en Vivarés*.

JORNAAS OCCITANAS

Dins los ans 2000, Parlarem organizèt de jornaas occitanas, chauriá mai d'una paja per ne'n parlar... Los temas son nombrós: art romanic, noms de familha, la vinha e lo vin, cinema e tele en òc, lo Ròsne, cronicas patesas e armanhas, femnas d'òc e d'aicí... Son aquí mas quauques exemples. Venguèron mai per los espectacles, las conferéncias: Jean-Bernard Plantevin, Roger Pasturel, Jan dau Melhau e Combi, lo grop de femnas Marombrina, Eliana Tourtet (per parlar de la tele), Roland Pecout, Jean-Marie Carlotti, Monique Burg... chau s'arrestar a un moment!

Iara *Parlarem* contunha son petit chamin, *Lo Grinhon* 127 es en preparacion, los cors publics de lenga son mai o mens decentralisats: Sant Victor, Sant Farcián, Satilhau. De jornaas occitanas existan, *Lo Fest'Oc* (Sant Farcián), *Satilh'Oc* (Satilhau) daube de gropes locaux, d'associacions, coma *Parlarem* a totjorn travalhat, en associacion daube d'autres.

Gerard Betton

Mai d'informacions:
<https://www.bartavel.com/>

N°126
CHALENDAS DE 2025

✱
Editorial (G. Betton) [p2] - Règis nos a quitat (J. Nicolas) [p3] - Aikus per l'endarrèir (P. Cros) [p3] - Max Roqueta, l'autor de teatre (J.-C. Forêt) [p4-7] - Escrivem en Occitània: resumit de *Candido* de L. Sciascia (J.-M. Ramier) [p8-9] - Las besàntias (Q. Garnier) [p10] - Ven de paréisser (P. Cros) [p11] - La Lacha (P. Cros) [p11]

LENGA D'ÒC, LENGA VIVA

Programa de sensibilizacion a la lenga e a la cultura occitanas dins las escòlas ardechesas

Es en seguida d'una conversacion amb Edith Bouygues e Naïs Gelly, mas nebudas, intervenentas en occitan dins las escòlas avaironesas dins lo programa de l'associacion ADOC 12 que forma uèi a l'occitan, quasi 7000 escolans dins mai de 300 classas de la mairala a la seisèna, que l'escomesa fuguèt lançada. S'avètz capitat en Avairon, perquè pas capitat en Ardecha?

Es aital qu'en 2023, en acòrdi ambe Jacques Migairou, lo director d'ADOC 12, l'Agaram presidit per Girard Leinaud, decidiguèt de portar lo projècte. Michel Di Vuolo e Anthony Darcy, respectivament directors de las escòlas dels Vans e de Juèsa, se son portats voluntaris per "testar" lo concèpte pedagogic subre 4 classas a rason de 3 oras per classa. La capitada de las animacions d'Edith al prèp dels enfants e dels ensenhaires fuguèt tala que l'annada escolara seguenta, los directors an desirat engatjar 6 classas (3 als Vans e 3 en Juèsa) a rason de 6 oras per classa, animats aqueste còp per Edith e Naïs. Mercejam las comunas dels Vans e de Juèsa qu'an assegurat dirèctament lo finançament d'aquelas intervencions.

A la dintrada 2025-2026, fòrt d'aquela segonda annada d'experimentacion, l'Agaram decidís de cambiar de braquet e de desvolopar lo programa sus la cadèncià avaironesa, es a dire 20 sesilhas d'una mièjora d'occitan per setmana e per classa, de la debuta de novembre a la fin de mai e de passar a 19 classas. Lou Touchard, occitan provençau, musicaire e cantaire, es recrutat e format per ADOC 12. Es aital qu'en novembre de 2025, l'experimentacion ven grandor natura per 4 classas a l'escòla primària dels Vans e 4 classas a l'escòla primària de Juèsa.

Aquela caminada es estada pasmens semenada d'empaitas. Un cònsol refusèt unilateralament de participar al finançament de 3 classas dins son escòla. Lo finançaire principau a pas sostengut lo projècte a la nautor esperada e d'autres sostens nos manquèron. Totes aqueles contratemps nos menèron a redusir de

19 a 8 lo nombre de classas engatjadas per l'annada escolara 2025-2026, a la nautor dels subsidis versats per las doàs comunas e las intercommunalitats.

Es aital que, en novembre de 2025, l'experimentacion de l'occitan ven grandor natura per 4 classas de l'escòla primària dels Vans e 4 classas de l'escòla primària de Juèsa.

Diferéncias amb le contèxte avaironés:

- Lo programa es sostengut financièrament e estructuralament per lo departament avaironés.
- Es sostengut tanben sul plan pedagogic per dos conselhièrs pedagogics en occitan de l'Educacion Nacionala, que participan a la concepcion del programa e a l'evaluacion dels intervenents. Es pas lo cas ailàs en Ardecha, onte sèm per ara, totalament ignorats de las instàncias academicas.

Lo ròtle de l'AGARAM

Al delai de la gestion del programa, lo ròtle de l'Agaram es e serà determinant dins la causida de l'integracion pedagogica dels supòrts culturaus e patrimoniaus locals, es a dire contes, cançons, danças, legendas, referéncias istoricas, toponimicas, cartograficas... Per aquò faire, l'Agaram a mes en plaça un Conselh d'Orientacion compausat d'un vintenat de personas qualificadas dins la pedagogia de l'occitan, de la cultura e del patrimòni locau. Lo Conselh d'Orientacion a per vocacion de prepausar los contenguts culturaus e patrimoniaus adaptats per èstre transmés als enfants, de definir lo tèma e lo contengut de las "Encontradas occitanas", granda fèsta occitana annadièira recampant las escòlas, los parents e los abitants dins un luòc emblematic de la cultura e del patrimòni ardechés.

Lo primièr desfís, lo del desmarratge, segurament lo mai capitau, es relevat. S'agís ara d'èissemar progressivament lo projècte "lenga d'òc, lenga viva" subre lo territòri ardechés.

D'autres desfises nos espèran, res es pas ganhat d'avança:

- Convèncer los binòmis cònsols-directors d'escòlas de l'interès de la transmission de la lenga e de la cultura occitanas
- Faire inscriure clarament l'occitan dins las orientacions politicas e dins los plans d'accion de las collectivitats en carga de la cultura e del patrimòni
- Prepausar als collègis puèi als licèus, d'assegurar una continuitat dels ensenhaments en occitan per los escolans eissits del programa "lenga d'òc, lenga viva"
- Constituir e formar una equipa d'intervenents locals en occitan
- Convèncer los finançaires a totes los nivèls (comunass, intercomunalitats, Departament, PNR dels Monts d'Ardecha, Region, Estat, Euròpa)

- Obténer lo sosten de l'Acadèmia e de las instàncias departementalas de l'Educacion Nacionala.
- Transferir, o ben crear segon l'exemple d'ADOC 12, una estructura de portatge del programa "lenga d'òc, lenga viva" perenna e securizada sul plan financièr.

Un grandmercé a la còla projècte "lenga d'òc, lenga viva": Annie Groubert, Gérard Leynaud, Gérard Trouilhas, Christian Brousse, Hugues Compère, Jean-Marie Gardien.

Joan Pau Maruèjols
Vicepresident de l'Agaram
jpmaruèjols@agaram-oc.org

MARIE MOURIER,

Escrivana occitana d'Ardecha

L'enfança

A cha pauc l'atalatge trascolava, la maire apelant lo coble de vachas, lo paire menant l'araire. La corba dau champ los escondiá a la filheta e son fraire, asseitats a l'abroá de la tèrra. Coma lo temps èra long per la petita davans que sos parents tornèssan, traçant la reia dau retorn! E l'espèra tornava a la reia seguenta. Qu'èra es Sant Gèure d'Andauras en Ardecha d'en naut. La filheta, qu'èra Marie, aviá pas tres ans. Èra naissuá 'quí en 1922, dins la familha Vallon. S'apreniá lo trabalh de la tèrra e sa paciència.

Quand aguèt sos tres ans, tota la familha se meirèt es La Roá, dins la comuna de Vaudavent. Qu'es dins 'questo vilatge qu'anirà a l'escòla e que prendrà lo gost de legir e d'escriure. Chau dire que, es la maison, los parents aman legir: armanhacs, revuas. Lo paire legís lo jornal, de còps a nauta voetz, per tota la familha. Coma tant d'enfants de la campanha, Marie manca sovent l'escòla per aidar en sa maire-es la capdèta e l'ainaa de las filhas d'una mainaa de tretze enfants-e puei, lo vilatge es tant luenh... Mas l'enveia d'aprendre es tan fòrta qu'aprofita lo gaire de temps passat en clasa. En un ivern de temps, apren a legir. Chasca leiçon de las *sæurs* es assimilaa eficaçament per compensar las abséncias.

Mas, a dotze ans, ne'n saviá ben pro, coma disián lo monde. Lo trabalh manca pas a la maison. Dejà, despuei sos dètz ans, anava trabalhar dins las fermas vesinas onte èra loiaa coma bergeira. Poièm l'imaginar trotant darreir sas feàs o sas chiauras, en esclòps, las chavilhas escarusselaas. O ben amassant las trifòlas o las chasthanhas que pican los dets. E mai chantant a la velhaa totes las chançons que sa maire li a apresas, chançons de guerra o de bergeira. Qu'es qu'aman cantar es los Vallon!

Amai l'escòla 'chabaa, Marie ama totjorn legir. Legir e... escriure. Sa maire disiá: "Plaquetz jamai de legir, plaquetz jamai d'escriure!" La filheta, puei la joina filha, escriu doncas per se contar d'istòrias.

Escriu mai per lo plaser dau geste, còpia de caiers de caligrafia. E totjorn legís, los armanhacs, los folhetons daus jornaus. La dison "bada-luna"...

A vint ans

A vint ans, marida Henri Mourier d'es Sant Farcián. E qu'es la mema viá que contunha, au còp penable e eürosa. A son torn d'abarir sos enfants, nombrós, d'aidar en son òme per lo trabalh de la tèrra. Quò lascia pas gaire de temps per escriure mas i a totjorn lo plaser de cantar.

Qu'es per causa d'un eveniment cruèl, la perta accidentala d'un de sos garçons, que l'escriura vai tornar dins la viá de Marie. Per conjurar la dolor, la necessitat d'escriure s'impausa. Entamena un tèxte, un poèma, que tornarà prendre puei dètz ans mai tard. Puei los enfants se fan bèus, son òme a trascolat. A mai de temps e l'enveia de contar çò qu'a viuuput en sos enfants e sos petits-enfants qu'arrivan. Bròlhan alòrs istòrias, poèmas e chançons.

Dins las annas quatre-vints, sus las ondas de *Radio-Vivarais*, espeliguèt una emission animaa per Gerard Betton: *Parlarem*. Se l'i parla e se l'i chanta en occitan, lo *patois*, la lenga dau país. E de chançons vielhas, en francés o en òc, Marie ne'n coneis! L'emission s'auvís dins tots los vilatges a l'entorn d'es Anonai e mai plus luenh. Lo monde apèlan en dirècte per joar, cantar, contar... Venon per las seanças publicas. De liams se teisson entre auditors e animators. Tant ben qu'au som de quauques ans, una associacion se crea per perennizar 'questo movement: *Parlarem en Vivarés*. Per los aderents, un jornalet naisseguèt, bateiat dau títol d'una chançon: *Lo Grinhon*.

Per 'questo jornal, vai faire quaucòm qu'aviá jamai fait, benlèu pasniú imaginat: escriure en occitan, aquela lenga que d'uns an disqualifiaa en *patois*, mot pejoratiu qu'a fenit per prendre un biais amistós e languissós per 'quelos que la parlan encara. Mas ièura qu'a tornat trovar sa fiertat e l'onor d'èsser escrita, tornem-li son nom. L'occitan, doncas, es la lenga mairala de Marie. Qu'èra la lenga de tota la familha es La Roá. Fuguèt 'quela utilizaa daube son òme tota lhur viá de temps. L'escòla li aviá après la lectura e l'escritura en francés, descobra que se pòt escriure 'questa vielha lenga que sap tant ben descriure tot çò qu'a viuut e que vòl contar *dins lo biais dau temps de son enfança*.

Au ritme de tres o quatre numèros l'an, Marie vai desvoidar sos sovenirs d'enfança, faire lo retrait de personatges pintorescs qu'a coneissuts o que se'n parlava en cò seu, inventar d'istòrias onte se tròvan tots los ingredients de la viá daus sens-brut, los umbles, qu'a costeiats e que ne n'es.

Los petits esclapeian sus lo chamin de l'escòla. Garçons e filhas se tròvan au catacierme. Un joine avança tot balament, una diumenja après vespras, d'es la filha que sonha son tropèl. Si an de l'*amitié*, se maridaràn. Se an de chança, la guèrra los esparnhará, auràn de trabalh e d'enfants que trovaràn una auranja e una punhaa de papilhòtas, lo matin de Chalendas.

Qu'es tot un país, 'quelo de Marie, que viu dins 'quelas istòrias, 'quelos poèmas, 'quelas chançons que nos lascia en eiretatge. E si, de còps, sumís tant se pèt de tristessa e de languison per 'questo *país que fai plorar de regrets aquelos que se rapèlan e que l'aman encara*, son tesmonhatge rend espèr en 'quelos que voudràn ben lo tornar trovar e lo faire viure dins los mots que nos ofrís.

D'aquelos textes, e mai d'aquelos de las chançons qu'escriguèt, l'associacion *Parlarem en Vivarés* ne'n faguèt un libre: *Quand èro petiotona*, dins una promeira edicion occitana, puei una segonda en version bilingua occitan-francés.

Un chamin per dire lo país

Los tèxtes de Marie Mourier permeton de gardar una traça, imatjaa e portaa per la lenga occitana, de la viá d'aicí, fai quasi cent ans. Fan veire tot çò qu'a chanjat en un sègle de temps e nos questionan sus çò que chanjará encara.

Marie nos transmetèt un eiretatge. Per li rendre omatge amai valorizar la lenga occitana locala, l'idèa d'un chamin d'interpretacion veguèt lo jorn sus la comuna d'es Vaudavent.

Lo percors d'interpretacion, *Diens las piaas de Marie Mourier*, propausa una immersion dins l'istòria dau país, son passat, son present e son futur. Parla de la viá daus enfants, d'aquela de las femnas, dau trabalh a la campanha, daus paísatges d'ier, d'encuei e de deman.

E las paraulas de Marie ne'n son la banda-son: la lenga occitana dins sa forma locala, integraa dins lo paísatge. A chasca estacion, se pòt auvir d'extraits de sos tèxtes dits per l'autora.

Siètz invitats a venir escotar lo país.

Diens las piaas de Marie Mourier

Aquesto projècte espeliguèt dins l'encastre de la Comunautat de comunas dau País d'es Sant Farcián. Abrivaa per l'associacion *Terroir Pays de Saint-Félicien*, una còla de benevòls (monde dau vilatge, membres de la familha de Marie Mourier, aderents de *Parlarem en Vivarés*...) obrèran per la mesa en plaça dau pretzfait. Lo sosten d'ArcheAgglo e de la comuna d'es Vaudavent permetèt sa finalizacion a la prima de 2020.

Marc Noalha

Per mai d'informacions:

cairninterpretation.com/parcours-occitan-marie-mourier

terroirpaysdesaintfelicien.org/?page_id=1590

MARC NOALHA, chantaire occitan d'Ardecha

Ardechés de còr e de familha, es pasmens a Lion que Marc Noalha naisseguèt e faguèt sa vita professionala tot en chantant en occitan.

De tot pichòt, Marc chantèt. D'abòrd au collègi onte chantava amb d'autres, de gregorian lo mai. Aitaut dire que per lo chant anava; avián ja registrat un disc dins la catedrala de Lion amb sa corala. Mai per la lenga d'òc? Comencèt per de chançons en francés s'acompanhant a la guitarra. Puèi un jorn se pensèt que l'i aviá quauqua ren a far: "Quand me siáu interessat a la lenga de mon grand, me siáu dich: te fau escriure en occitan. Ai escotat los autres: Martí, Melhau e me siáu essaïat d'escriure de chançons".

Coma se passa d'una lenga a l'autra? Es un pauc lo mistèri de la creacion e de la sensibilitat que faguèt que Marc passèt a l'occitan.

"Veniáu tots los estius en Ardecha en çò de mon grand. Ai començat coma aquò. Après me siáu dich: N'i a que fan franc bien la chançon en francés, me vau especializar dins l'occitan".

Se meteguèt coma aquò a escriure de tèxtes personaus, puèi sortiguèt de tèxtes de poètas vesins, de Droma, o dau sieu coma aqueles d'Etienne Gamonnet. Fasiá totjorn cantar seis escolans de primari a Lion, en occitan, per de mainats que sabían pas aquesta lenga. Un títol que se tròba sus lo prumier disc fai "Jòuselon paure bogre, barrutlaire dau vilatge, leis enfants que se rion, an eissubliat ton atge... "E leis enfants fasián lo còr. "An preparat l'enregistrament e son venguts en estudiò. Èron fiers!"

Marc a coneigut en 40 ans de chançon totei lei supòrts d'enregistrament. Lo prumier fuguèt un 33 torns en 1984. Après l'i aguèt una caisseta, e fin finala un CD.

Au començament, chantava lo mai devers Lion e a l'entorn. Aquí ensenhava encara, mai es dins aqueste periòde que balhèt lo mai d'espectacles e per de monde non occitanofòne.

Chantava onte lo demandavon, dins de pichòts luècs, per d'associacions sovent pichòtas, amb un public que ditz confidenciau.

"Ai agut de retorns franc susprenents. A la tota debuta, vers Lion, chantavo dins d'espectacles amb d'autres chantaires lionés. Ieu arribavo amb mas chançons occitanas. De monde me disián: Es aquí que siatz melhor, dins las chançons en occitan. Sentem que se passa quauqua ren de mai".

"Amb la Covid, l'i aguèt mens d'espectacles e ai plus agut l'ocasion de cantar davans de monde. Ai pasmens chantat a l'Estivada en 2008".

E lo contacte amb lo public? Marc ditz sa granda satisfaccion, e qu'una chançon se dèu cantar, maugrat l'estrès de se far veire. Aviá tamben una bèla complicitat amb Joel, son acordeonista.

Incuèi Marc, la guitarra, l'a un pauc renjaa e l'inspiracion es mens viva. A 78 ans, ditz qu'es pas Hugues Auffray... Regreta que dins la chançon occitana d'incuèi, coma dins la chançon francesa, siáque la musica que pren lo pas sus lo fons, lo tèxte. L'empacha pas d'escotar lei joines. E de se ne'n chalar.

Eliana Tourtet

Lenga e istòria

LA FE APRÈS LA LENGA E LA LENGA APRÈS LA FE

ESTUDI CRITIC E ISTORIC COMPARAT DE DUAS ZÒNAS OCCITANOFÒNAS D'ITÀLIA :

los cas de las Vaths vaudesas e de l'ex-colonia vaudesa de La Gàrdia

L'encastre d'aqueste estudi qu'ei lo deu ligam enter lenga occitana e comunautat vaudesa en Itàlia dens dus lòcs vists en miralh peu quiasme deu títol. Lo "valdisme" qu'ei un moviment evangelic vadut dab la predicacion hens la praubetat d'un ancian mercader lionés, Valdés, de cap a 1170 e qui, per la soa democratizacion de l'activitat evangelista per tots (òmis coma hemnas) e entà tots (per l'arrevirada deus tèxtes en lenga vulgara), b'estó perseguit com «eretgia» pendent sègles. Dejà, dab aquesta brèva definicion, la question de la lenga e pareish com un element important de l'accion vaudesa. Tà çò qui ei deu ligam enter los dus endrets estudiats, que'u comprenem capvath un ligam istoric; lo dusau, ja que ne sia pas mei vaudés, b'ei ua colonia gessida deu purmèr.

Las Vaths vaudesas qui son la Vath Cluson, la Vath Germanasca e la Vath Pèlis que's troban au dehens de las Valadas occitanas deu Piemont e qu'estón definidas com ua zòna de libertat religiosa reformada, e lèu francofòna, peus vaudés en 1561. La medisha annada, lors co-religionaris establits en Calàbria, dens lo sud d'Itàlia desempuish dus o tres sègles qu'èran convertits per la fòrça au catolicisme ne sauvant pas sonque la lenga occitana dinc auei.

Atau, la nosta perspectiva sociolingüistica comparada que's harà dab un punt de vista critic, au sens de l'analisi de las condicions materiaus d'un grop social e l'impacte d'aquestas suus rapòrts e las ideologies lingüisticas, mès tanben d'un biais istoric. De hèit, a partir d'uas consideracions istoricas fundamentaus, que gaitaram successivament las duas situacions contemporanèas. Sus aquestas, que'ns interessaram

sustot a questions de natura identitària, tostemp construsidas a l'entorn de çò qui, au nivèu linguistic, be poderé semblar un dualisme "conflictua" enter un element purmèr e un segond (sia lenga o religion), cadua privilegiant estructuraument, qu'ac veiram, l'un sus l'aute.

Abans de tractar de cadun deus dus lòcs sobtament desseparats en 1561, que podem tornar breubar la natura d'aqueth lig am a l'epòca medievau enter "valdisme" e lenga d'òc. Que'u podem trobar autanlèu vèder lo mite de la presa de consciéncia deu Valdés segon lo quau e's seré passada en bèth escotar uns versets cantats per un trobador. Viste, lo moviment qu'ei a l'origina d'ua lirica plan rica dab poemas tau com "La Nobla Leyçon" e "Lo Desprezzi del mont" qui, pendent lo periòde, son las purmèras ilustracions de l'occitan aupenc. Òm que podó parlar d'ua antica "lenga vaudesa" sovent fantasmada hens las soas originas, mès la filologia contemporanèa e parla meilèu d'ua *scripta* unificada qui moriscó per fossilizacion a la debuta deu sègle XVI.

Sus aqueth nivèu medievau, qu'èm a parlar sustot de las Vaths vaudesas, qui constitueishen un exemple de marge, prèda d'ua suberpausicion identitària au miei de las Valadas occitanas.

L'entrada hens l'epòca modèrna que ved, dab la fin de la *scripta*, la fin de l'escritura en occitan en çò deus vaudés per au mensh tres sègles quan lo francés, vengut de Genèva dab la Refòrma, e vad la lenga deu culte (autant com la lenga culta) de la Glèisa vaudesa dinc a l'unificacion italiana e quitament dinc au fascisme. Arron deu darrèr tèxte vaudés en lenga d'òc en 1530,

òm be deu esperar l'arrevirada deus evangelis per Pèir Bert en 1832 entà tornar véder drin de "patouà" vaudés quan e començavan las purmèras descripcions lingüísticas de las vaths, brèç d'ua vièlha literatura interessanta au nivèu filologic.

Restacament a l'univèrs occitan

Aquerò non empacha pas lo monde vaudés contemporanèu d'estar arrestiu cap au son restacament a l'univèrs occitan(ista) qui supausava entà la petita comunautat, dab lo militantisme de las annadas 60-70, d'ajustar ua carga de reivindicacion identitària ad aquera, dejà pesuga tad eths, implicada per sègles de resisténcia cap au poder catolic. Atau, que trobèm dens los archius deu Centre culturau vaudés de la Tor de Pèlis ua letra de l'istorian Giorgio Peyronel qui atacava lo "deviacionisme regionalista" deus occitanistas. Mès b'ei plan un dilema, o au mensh, un apelament identitari qui pòt paréisher quan la declaracion deus partisans a Chivasso en 1943 e reivindicava ua autonomia entà la preservacion d'ua especificitat culturau e lingüística, shens precisar a quina lenga òm e's referiva. Finaument, aquesta posicion que sembla estar lo còr ideologic d'ua "élite" vaudesa tradicionaument estacada au francés hens ua micro-societat religiosa gaireben enartada en petita "nacion" peu romanticisme d'un istorian-poeta coma Muston.

Au contrari d'ua zòna vernacularament occitana qui vedó ua suberposicion lingüística au costat de l'enhortiment de l'element vaudés, La Gàrdia, aquera colonia "eretica", qu'estó brutaument assimilada au nivèu religiós mentre que s'escadó a sauvar la soa lenga.

D'aqueths vaudés venguts deu nòrd, ne demora pas sonque noms de carrèras ajustats recentament e uns archius deu loguèr d'un vaishèth marselhés de cap tau Reiaume de Nàpols a la fin deu sègle XV. Mès qu'ei finaument dab l'Unitat e l'embessoatge dab la Vath Pèlis dens las annadas 70-80 que podem espiar, dab un navèth ligam oficializat, lo tornar minime d'ua memòria qui, dinc alavetz, e demorava un tabó. B'ei, de hèit, pro mauaisit de conéisher pregondament aqueths ajòus vaudés exterminats o alienats per l'Inquisicion. La sola causa que las generacions seguentas e an podut preservar qu'ei lo "lengatge ultramontan" de las originas.

Atau, suu son garròc isolat, lo vilatge de La Gàrdia que sembla estar ua fòrma de musèu occitan, mès d'ua sobra occitana hèra luenhèca de la rèsta e enquèra pro ignoranta de la "question vaudesa" a tau punt qu'ua representanta deu centre culturau e'ns aja podut afirmar devath la *pòrta dal sang*, sus la *plaça de la strage* (de la tuadera), qui los guardiols e èran "catolics per causida". Emperò, ne's son pas desbrembats de'ns demandar quan Nadau e vieneré entà i tocar un concèrt.

Emilien Sallard

Emilien Sallard presentèt en 2025 un memòri de recèrca del mastèr EVOCA (Estudi e Valorizacion dels patrimonis occitans e catalans) de l'Universitat de Tolosa Jean Jaurès titolat *L'occitan et les vaudois en Italie. Étude sociolinguistique et dialectologique comparée de la Val Pellice et de Guardia Piemontese*. Ne tira per *Anem occitans !* una reflexion sus la relacion lenga-fe dins dos territòris occitanofòns fòrça alunhats de l'estat italian mas ligats per l'istòria.

Publicacion

LO PRINCE, MANUAL DEL PODER POLITIC encontre amb Joan Massip, traductor de l'òbra de Maquiavèl en occitan

En 1615, a Ingolstadt en Bavièra, se cremèt en plaça publica l'efigia de l'italian Nicolau Maquiavèl. La Glèisa de l'èpòca es convençuda que *Lo Prince*, son òbra famosa, foguèt escrita per la quita man de Satan. Perqué aquel obratge màger e universal, paregut al sègle XVI, continua fins ara a sentir a sofre? Las responsas se tròban dins son contengut: una istòria naturala consagrada, non pas als animals e a las plantas, mas a l'univèrs de la politica.

L'IEO n'a publicat una traduccion de Joan Massip. Quines camins lo menèron devèrs Maquiavèl, son libre, sa lenga, per n'arribar a l'occitan. Nos esclaira aquí sus son trabalh.

ANEM OCCITANS : Joan Massip, vos podètz presentar al monde que nos lièjon?

Nascut a París d'una maire francimanda e d'un paire roergàs, es sus la talvera qu'aprenguèri que lo parlar pairal èra una lenga. Aquital, sovent a la fin dels repaisses de familha se cantavan de cançons tradicionalas. En Roergue, per una mitat de las vacances, suls fierals o dins las bòrias, se barganhava en òc. L'autra mitat, a Rodés, anavi a la venerabla libreria Carrèra al pè de la catedrala ont cromptavi libres de Besson, Molin e Bodon. Pus tard, marcat al collègi d'Occitania aprenguèri a escriure l'òc per correspondéncia, e passèri de còps a la seccion IEO de París. Puèi trevèri las primièiras Escòlas Occitanas d'Estiu de Vilanuèva d'Òlt. Après los estudis, la vida familhala e professionala personala destibèt lo ligam amb l'òc malgrat lo pelegrinatge annadièr en Roergue, amb femna e enfants, e la legida d'autors coma los tres Roqueta, Lafont, Delèris e maites. Un còp retirat, la mitat de l'annada en Illa de França e l'autra mitat en Roergue, tornèri estudiar la lenga d'òc e comencèri a revirar de tèxtes que m'interessan. Puèi ensenhèri dos ans l'occitan a de liceans de Seine-Saint-Denis que lo presentavan al bachelierat. D'aquel temps, seguiguèri l'ensenhament de licéncia, a distància, amb l'universitat de Montpelhièr. D'un autre latz creèrem dins l'aglomeracion de Cergy-Pontoise *Passerelle des Langues et Culture*, una associacion que i ensenhi los rudiments de la lenga nòstra,

al costat d'autres benevòls qu'ensenhan lor pròpria lenga. En Roergue, parli la lenga amb los vesins e, tanlèu que pòdi, l'estúdi als talhièrs occitans de l'IEO de Vilafranca e de Rodés. Ajustarai que jamai, dins ma tanhença, los dels mieunes qu'èran pas occitans me pensèron caluc de m'interessar a la lenga nòstra; èran benlèu mens estonats que l'amistosa familha roergassa que contunha uèi de respondre pacientament a mas questions. Qual a dich "sant de país non fa miracle"?

AO : L'IEO-IDECO ven de publicar vòstra traduccion del *Prince* de Maquiavèl. Es vòstra primièra traduccion?

L'escrich me permet de gardar un ligam pro fòrt amb la cultura d'òc. Abans *Lo prince*, traduguèri lo libre d'Estève de la Boeciá, lo *Discors de la servitud voluntària*, traduccion premiada pel Bornat de Peiregòrd, puèi *De la desobesissença al govèrnament civil* de Henry Thoreau. Pendent unes quaranta dos ans dins lo servici public al nivèl local, fintèri lo mond d'ambicions e de vejaires diferents ensajar de s'endevenir per bailejar los servicis pus quotidians; aquí atanben lo pes dels politics es pus sensible suls agents publics. Aquestes devon executar las decisions politics localas e estatalas, mas d'en primièr conselhar sus la factibilitat tecnica, financièra e juridica d'aquelas, e, pecaire, de còps cal dire "non, aquò se pòt pas far aital". D'aquí ven lo besonh de soscar a la responsabilitat politica de cadun, e de perpensar

suls montadavalas de l'actualitat. Puèi me boti lo nas dins los rapòrts de Barère de Vieuzac, del Comitad de Salut Public, e de l'abat Grégoire a la Convencion nacionala, e los traduguèri en òc amb un contentament ironic.

AO : Qué vos butèt a traduire aquel libre famós de Maquiavèl?

Benlèu que ma pichona experiéncia de la vida politica al nivèl pus umil me buta a fintar *Lo Prince* de Maquiavèl, òbra e òme que fòrça ne dison tant de mal... per far parièr. Aqueste mena de longa un trabalh de bailejaire per una republica e un país dramaticament espotits dins l'estòc de las ambicions de reialmes e d'empèris, coma uèi ne tornam veire apr'aquí. Coma arriba atanben sovent, i a d'escrivans que semblan rasonar per d'evenenças especificas – per el, es l'Italia afrabada per un desenat de guèrras pendent mai d'un decenni – e nos avisam que lor messatge es universal, per tota epòca e tot luòc, que se trache del poder, de sa conquista, de son exercici e de sa pèrda, de totes los òmes qu'aquela aventura apètis o interèssa. Son experiéncia lucida fa la fòrça de son dire.

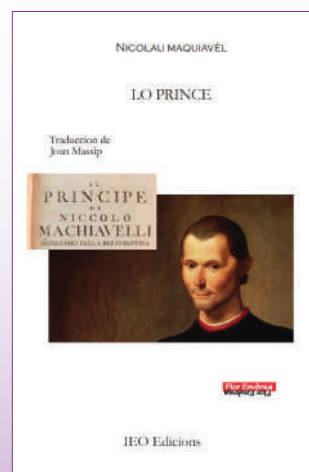
AO : Quin es lo vòstre rapòrt a la lenga de Maquiavèl, l'italian de la Renaissance? Quinas dificultats encontrèretz per lo rendre en occitan?

Abans de tocar al *Prince*, fuelhetèri *La poesia dell'antica provenza*, una antologia bilingüa occitan-italian suls trobadors, e temptèri de legir un ensag sul conflicte entre lo Nòrd e lo Sud d'Italia, *Terroni*. Puèi la legida d'*Il Principe*, dins sa version bilingüa revirada en francés per Gerard Luciani, me confirmèt que la *lingua d'oco* se sarra fòrça de la *lingua del si* coma ditz Dante Alighieri. Lo ritme de l'italian s'apària al nòstre, e m'esforcèri de lo sègre; mas usa del passat compausat lai ont nautres trantalhariam pas a emplegar lo preterit. Ajustem que fòrça mots d'òc ancians semblan los italians, de còps reganhan pasmens d'amics falses. De mai lo dire de Maquiavèl es tan fluide que nos fa creire encapar çò que benlèu comprenèm pas gaire. Aquela traduccion, en occitan lengadocian, es pas qu'una modèsta proposicion per encitar totes los que mestrejan maitas lengas a gausar traduire en òc.

AO : Cossí vesètz b'avenir de la nòstra lenga-cultura?

Sens las diferentas lengas de França, la cultura francesa (qu'es mai que francofòna) vendriá de mai en mai sens chuc ni muc. Totjorn cal assolidar: *la lenga francesa es comuna e non pas unica!* Se volèm que los joves nòstres e lors familhas paren l'aureilha a l'òc, los nòstres quites servicis publics estatals e locals li devon far una plaça digna, coma reivindica justament *Pour que vivent nos langues*. Aital, al departament d'Avairon que sosten la cultura d'òc amb sa colleccion *Memòrias Al Canton*, cal que Totem, sa ràdio, quite de bandir l'accent e la cultura d'òc e qu'ajude las mediatècas publicas a constituir un fons occitan. Los toristas çaquelai pus curioses de nautres que cresèm, los de "l'Ubac" de mai en mai nombroses a ostalar a pr'aquí, pòdon pas que s'empaisar melhor e respectar lo nòstre mond d'aquí s'aquel se mòstra pas crentut per sa cultura. Esperem pas tot de la podença publica, bèlas o menèlas nos cal menar d'accions, amassa o sols, ont que siá. Al pus mens, sèm *l'èrba d'agram* de Bodon.

Entrevista de Joan Massip realizada per Eric Fraj.

Cultura

2026, ANNADA INTERNACIONALA DAU PASTORALISME

E oc es, 2026 “Annada internacionala dau pastoralisme”, te rendes compte, tu?

Que quò siá las estivas grandas de las Aups, dau Cantau e d'endacòm mai, de grands tropeus d'oelhas, de vachas dins las montanhas auturieras, dins las landas grandas, subre los causses... e daus tropelonòts d'oelhas magras ambe lors doas, tres vachas de la Montanha lemosina d'un autre temps, tot aquò 'qu'es dau pastoralime.

Chas nosautres, dins la Montanha lemosina, 'qu'es lo pais de las oelhas lemosinas, sabetz: quelas oelhas blanchas, daus-uns-còps pijassadas de negre, las baracadadas coma disián quauque temps. De las oelhas rusticas, acostumadas a segre las brujas, a minjar de las èrbas chaitivas e trobar sa vita dins las estolhas.

Lo PNR de Miuvachas en Lemosin trabalha a valorizar las raças locals, e participa a quella famosa “Annada dau pastoralisme”.

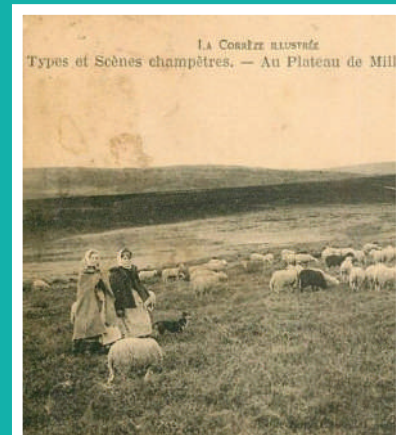
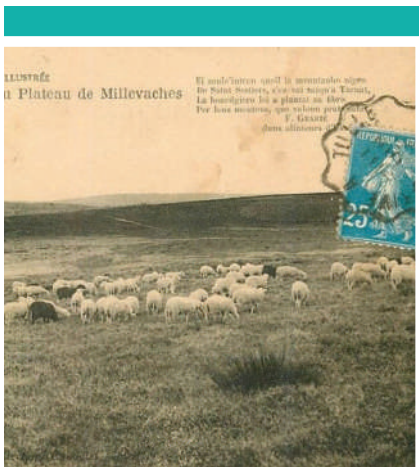
Una credada a projecte fuguet lançada per montar daus talhiers de cosina a l'entorn de la vianda de molton e d'oelha e d'autres animacions en espingar per lo país, las broas e dins las landas.

Pendent las nòstras enquistas dumpuei mai de vint ans per aqueu país, lo monde nos parleron mai d'un còp que quauque temps se minjava d'oelha – ren d'estonant –, mas coma en d'aqueu moment i aviá mas la sau per gardar la besunha, la vianda de molton anava emb la dau ganhon dins lo topin-salador.

Aquela charn salada èra minjada parier coma la dau ganhon, ne'n fasián un plat coma lo petit-salat. Lo monde paubre que n'avió pas de que far venir un ganhon se viravon vers las oelhas.

A l'ora que sem, dins un temps que las condicions climaticas e politicas son migrosas, 'na reflexion sus la nòstra consomacion de vianda e los biais de far venir las bèstias, abinats emb-d'una vista culturala que prendriá en compte l'identitat linguistica dau nòstre país, quò ne fai pas de mau.

*Jan Mari Caunet
ambe l'ajuda dau Jan Piare Lacomba*

PEITRINA D'OELHA FARCIDA

de la familha Laliron
d'a Miuvachas

Vos veiqui 'na recepta tradicionala de la Montanha lemosina. Damandatz a vòstre bochier 'na peitrina d'oelha, d'un molton, mas qu'es pus pitit, entiera. A maison preparatz 'na farça ambe de la charn a saussissa, un pauc de lard, de las bledas, daus unhons, de la lissa, un casson de pan, un o dos cacaus, dau laite, de la sau e dau pebre. Bien apchar e boerar a la man. Laisser pausar un pauc.

D'aqueu temps dreibir la peitrina delicatament ambe un cotiau a lonja lama, sens la traucar, un pauc coma si 'qu'era un pan pità daus Indians d'Índia.

Si sietz pas tròp mancier de las doas mans avetz fach 'na brava pòcha a farcir. Botatz la farça dins la peitrina. Prenetz 'na gulha e dau fiau un pauc gròs, e far 'na cordura.

Gitar la peitrina dins 'na caça remplida d'aiga e d'un boquet garnit. Far bulhir 'na ora e demiá. Picar ambe 'na granda 'gulha per veire si 'qu'es coeit. Sautar e esgostar la peitrina e la botar au forn per la far grillhar.

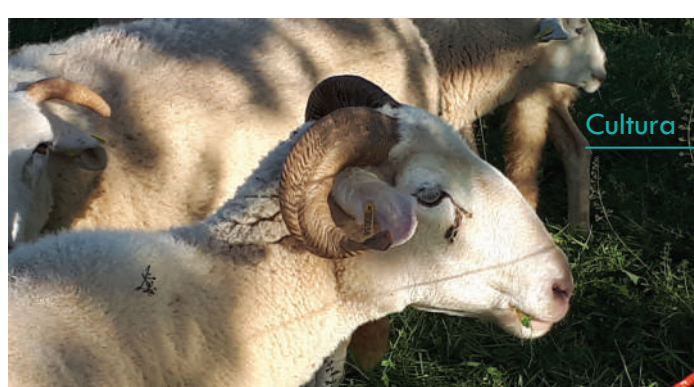
Tradicionalament, 'la se minjava freja le lende-man ambe un pauc de mostarda; mas chauda ambe de treflas grillhadas, quò n'es pas chaitiu.

PER LA FARÇA :

- 0.3 kg de verd de bleda, siá de salada o d'espinarc
- 1 gros unhon
- 4-5 lissons
- 0.2 kg de charn a saussissa
- 1 trencha de lard gras salat de 150 grs (opcional).

PER LO LIANT :

- Dos gròs culhiers a sopa de farina de blat
- 1-2 cacaus
- Un grand veire de laite
- Un casson de pan
- Sau, pebre.

LA ROTA

Un itinerari entre Provença e Piemont sus la draia deis escabòts

La Routo, coma l'an escrich, es un projecte franco-italian entorn de la practica de l'amontanhatge dins una amira toristica e culturala. Es estat bastit entre l'Ostau de l'amontanhatge de Selon de Provença e l'Union Montana de Val Estura. Lo chamin GR 69 La Routo mena de la plana de Crau au Borg seguissent leis ancians chamins, dralhas e carraires de l'estiva tradicionala.

Atestat dempuei mai de mila ans, l'amontanhatge entre Provença e Aups es incuei totjorn practicat. Emai se siágue modernizat, representa una realitat umana, pastorala e economica. Son 600 000 feás que passan la bèla sason amondaut onte l'èrba es mai generosa que dins la plana rabinna d'estiu. Si en francés l'i a ren que lo mot "transumància", es a dire "anar en delai de la tèrra", en occitan parlam d'estivar e d'uvernar, o d'amontanhar e de desmontanhar, de paraulas que dison ben la sason e lo sens que prenon leis escabòts.

Lo GR *La Routo* es subretot una iniciativa que sa vocacion es de desvelopar de territòris, un pauc fòra de la rota justament, a l'entorn d'un patrimòni culturau e paisatgier. L'ambicion es de partatjar aquest eiritatge culturau dei pastres, far passar sei coneissenças, tot en balhant un itinerari toristic. Sus la Rota de restaurants, d'endrechs onte dormir, de musèus de veire son conselhats.

Lei biais de faire de l'amontanhatge son estats marcats a l'inventari nacionau dau patrimòni culturau immateriau en junh de 2020. Fuguèt un prumier pas e desenant "lo biais sasonier de desplaçar lei tropèus" es classat a l'UNESCO dempuei 2023.

Per mai d'informacions:
larouto.eu/ - transhulance.org/

Eliana Tourtet

Esmaliciada

SCIENCIA-AFLICCION 8

Drrr ! drrrr ! drrr ! GPS activat.

Ecran plafonier : “parametratge. lenga : occitan lemosin. Tutejament. Ostau en cors d’adaptacion domotica.

Per saber onte ses, conèisser ton punt de despart, escana lo QR còde.”

Touch.

Votz : “Ses LXXX GXXX¹, sem lo 12/06/2031. Es 6 h. 29. Ses per ara dins ton liech. Definís ton itinerari”.

Sasida : Liech - cosina via sala de banh.

Votz dins l’auvidor : Sarra-te a drecha que a mance i a un autre subjecte/ Per conèisser l’identitat de quel autre subjecte, escana lo QR còde. [...] / Per pas esvelhar lo segond subjecte dispensa-te de far lum. /

Pausa los pès sus lo tapís / Leva ton cuol e bòta-te dempès. / Vira -te parallèl au lièch. /

Avança lo pè drech. Talon. / poncha./ L’autre pè. Talon. Poncha. / Los dos pès en alternança. Talon, poncha. Talon. poncha.

Passats los 18 pas, tend lo braç en avant, lo braç drech si ses drechier, lo braç mance si ses mancier. / Cerca la ponhada. Quand la tenes, pren-la a plena man e fai-la virar dins lo sense contrari de las agulhas /

But la pòrta / Traversa lo corredor / Tòrna executar lo protocòle pòrta-ponhada. / But la segonda pòrta. / Entra dins la sala de banh.

A drecha, a 1,346 m dau carrelatge, pausa lo det sus l’interruptor.

Ai dich “a drecha”. Te ses enganat. As confondut. Recuola d’una casa e tòrna començar.

Clic!

Ara qu’i veses, chausís entre la docha, lo lavabo e lo pissador.

Lo pissador. Bòta-te de fàcia. Leva l’abatent per te pas far polhar per lo segond subjecte / Pissa /

Despolha-te / Activa la telecomanda de la docha / temperatura de l’aiga, jet en plueja fina o en esclavaci / Docha-te / Dija “stop” a la box de reconeissença vocala.

Telecomanda : “sechatge automatic a aire pulsat” (si ses possessor d’una Rolex) o “distributor de serviòtas” (si ses un loser de proletari.)

Un còp sec, tòrna passar la pòrta dins lo sense de la surtida / tòrna dins lo corredor.

Cerca d’onte ven quela sentor de cramat. Entra dins la cosina, desbrancha e desconecta lo grasilha-pan autò-programable e fot lo charbon de pan dins lo voida-retrum. Contenta-te de biscòtas / Tòrna dins la SDB./ Vai en direccion dau lavabo. Pren possession de la broseta per las dents. Escana lo QR còde per accedir au mòde d’emplec de la bròssa / Bròssa-te las dents dau biais indicat sus l’ecran-miralh / Escupís /

L’autor : Bon, mas aquí tròbe que quò fai pro entau. Vese pas perquè vos raconte çò que fasetz tots los matins. Zo sabetz ben. Mielhs que ió.

Micheu Chapduelh

1- Ai anonimizat lo subjecte, comprenez aisidament perquè.

Seccions de l'IEO

- **IEO 04-05-Espaci occitan dels Aups**

ieo04-05@ieo-oc.org
info@espaci-occitan.com

- **IEO 06 - Aups Maritimes**

ieo06@ieo-oc.org

- **IEO 07 - Ardecha**

ieo07@ieo-oc.org

- **IEO 09 - Arièja**

ieo09@ieo-oc.org
ieo09@orange.fr

- **IEO 11 - Aude**

ieo11@ieo-oc.org
ostal.sirventes@wanadoo.fr

- **IEO 12 - Avairon**

ieo12@ieo-oc.org
ieo.aveyron@gmail.com

- **IEO 13 - Bocas de Ròse**

ieo13@ieo-oc.org

- **IEO 15 - Cantal**

contact@ieo-cantal.com
ieo15@ieo-oc.org

- **IEO 16 - Charanta**

ieo16@ieo-oc.org

- **IEO 24 - Dordonha**

ieo24@ieo-oc.org
novelum.ieo24@free.fr

- **IEO 26 - Droma**

ieo26@ieo-oc.org

- **IEO 30 - Gard**

ieo30@ieo-oc.org
ieo.gard30@gmail.com

- **IEO 31 - Garona Nauta**

contacte@ieo31.com
ieo31@ieo31.com

- **IEO 32 - Gèrs**

ieo32@ieo-oc.org

- **IEO 33 - Gironda**

ieo33@ieo-oc.org

- **IEO 34 - Erau**

ieo34@ieo-oc.org
ieoerau34@gmail.com

- **IEO 40 - Lanas**

ieo40@ieo-oc.org

- **IEO 43 - Leger Naut**

ieo43@ieo-oc.org

- **IEO 46 - Òlt**

ieo46@ieo-oc.org
contact@ieo-olt.org

- **IEO 47 - Òut e Garona / EOE**

ieo47@ieo-oc.org
eoe@wanadoo.fr

- **IEO 63 - Puèi de Doma**

ieo63@ieo-oc.org
paisdomes.ieo@wanadoo.fr

- **IEO 64 - Pirenèus Atlantics**

ieo64@ieo-oc.org

- **IEO 65 - Autas Pirenèus**

ieo65@ieo-oc.org
ieo65@wanadoo.fr

- **IEO 81 - Tarn**

direction.ieo81@gmail.com
ieo81@ieo-oc.org

- **IEO 82 - Tarn e Garona**

ieo82@ieo-oc.org
ieo82@orange.fr

- **IEO 83 - Var**

ieo83@ieo-oc.org

- **IEO 84 - Vauclusa**

ieo84@neuf.fr
ieo84@ieo-oc.org

- **IEO 86 - Vinhana**

ieo86@ieo-oc.org

- **IEO Aquitània**

ieoaquitania@ieo-oc.org

- **IEO Auvèrnhe-Ròse-Aups**

ieoara@ieo-oc.org

- **IEO Lemosin**

contact@ieo-lemosin.org

- **IEO OPM**

ieo-opm@ieo-oc.org

- **IEO PACA**

ieopaca@orange.fr
ieopaca@ieo-oc.org

- **Institut d'Estudis Occitans**

coordinacion.ieofederal@gmail.com
secretariat@ieo-oc.org

Joan-Claudi Sèrras. *L'Arqueta del divenc Marqués*

L'Arqueta del divenc Marqués es un roman d'intriga policièra, que la trama n'es la descobèrta supausada, dins los darrièrs mesas del sègle XX, d'un manuscrit desconegut del marqués de Sade, escrit en occitan provençal. Aquò engendra controvèrsias e intrigas dins los mitans universitaris, sustot occitans, aital coma compòrtaments incontrollables de societats secretas e la preocupacion dels poders politics. Aquel roman d'ambient gotic es l'escasença d'un questionament sus l'influéncia de la literatura.

A Tots n°245. 240 p. 16 €

Anne Jouve e Florian Vernet. *Tant s'empòrta... la Tramontana*

Un roman jos fòrma de scenari escrit per una saga televisada. Los autors ne son dos joves incrits en master a l'universitat d'Ais de Provença, Angèla e Frederic, amics despuèi la terminala. Lor passa pel cap d'escriure un scenari que de societats de television generalista pòrián crompar.

A Tots n°248. 126 p. 14 €

Bernadeta Romieu. *País negat*

Es l'istòria de Simian, un jovent nascut en Aubrac e que torna de la guèrra d'Argeria. S'i mesclan los sieus remembres d'enfança, çò que visquèt pendent la guèrra e un projècte de barratge que va negar lo país.

A Tots n°247. 304 p. 16 €

Joan Ros. *Viatges*

Un recuèlh de racontes inspirats per las peregrinacions de l'autor en Russia e en Irlanda. Es lo recuèlh que ven completar en trilogia los dos primièrs publicats a l'IEO- IDECO: *Champeiradas* (2005) e *Ciutats* (2008).

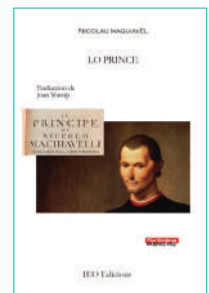
A Tots n°246. 200 p. 15 €

***Lo Prince de Nicolau Maquiavèl* dins una traduccion occitana de Joan Massip**

L'òbra descriu fredament, sense jutjar, lo menament dels afars politics. Observator de terren, son autor nos mòstra, en defòra dels filtres metafisic e moral, la logica intèrna de las causas, çò que mòu l'òme o la femna de poder, e cossí s'endevenon (o pas) amb los eveniments. Per aital nos mòstra una vertat que, emai la solfine, l'umanitat vòl ignorar.

N°18 de la colleccion. 128 p. 14 €

***Lo Fantauma de Canterville...* d'Oscar Wilde dins una traduccion occitana de Pèire Beziat**

L'american Mr Hiram B. Otis ven de crompar Canterville, propietat dempuèi de sègles d'un nòble e rèirevièlh linhatge anglés. Tanlèu installada la familha, lo fantauma comença a far farlanda... Mas aqueste es pas al cap de sas penas. Quora patetic, quora risolièr, capleugièr o terrible, aquel conte mescla lo fantasc al fantastic. L'autor, amb son umor trufa trufant de dandi, se plai a escarnir los còdis socials de son epòca.

N°19 de la colleccion. 104 p. 14 €

